

2015-09-30

Verksamhetsplan för FoU-Nordväst 2016

1. FoU-Nordvästs uppdrag

FoU-nordväst är ett kunskapscentrum för nordvästkommunerna inom områdena ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser, barn och unga samt missbruk och socialpsykiatri. Verksamheten ska präglas av ett brukarperspektiv med helhetssyn och vara en mötesplats mellan praktik och forskning med en hög grad av praktikermedverkan. Detta fastslås i det avtal om FoU-verksamheten i Nordväst som gäller sedan 2013-07-01 och är undertecknat av de åtta ägandekommunerna.

2. Budget

Intäkterna för 2016 utgörs till största delen av kommunernas bidrag. Kostnaderna för FoU-verksamheten består av personalkostnader samt kostnader för att driva verksamheten som exempelvis hyra, administrativa kostnader som IT och kontorsmaterial, lokalvård etc. En mindre del av budgeten avsätts för att bekosta praktikerprojekt. För preliminär budget (bilaga 1).

Förutsättningarna för att bedriva FoU-arbete kommer avsevärt förändras för 2016. Skälet är framförallt att enheten inte erhållit externa medel i samma omfattning som tidigare år. Detta innebär att FoU inte kommer att ha samma verksamhetsmässiga och personalintensiva volym vilken i sin tur riskerar att få konsekvenser för möjligheterna att fullt ut tillgodose kommunernas önskemål.

3. Omvärldsanalys

FoU-enheten ägs av åtta kommuner som också bestämmer enhetens verksamhet, prioriteringar och aktiviteter. På detta sätt är FoU-enhetens arbete avhängigt av vad som händer i kommunerna men också av vad som händer nationellt. FoU-enhetens uppgift är att arbeta utifrån de behov som finns hos verksamheter och anställda i kommunerna. FoU-enheten kan dock på grund av sin unika position (med insyn i åtta kommuners arbete) fånga upp tankar, idéer och behov som finns i kommunerna och med detta som utgångspunkt föreslå relevanta teman att fokusera på. FoU-enheten har också kontakter med andra FoU-enheter i landet och med olika nationella organisationer/myndigheter såsom Socialstyrelsen och SKL genom vilka information om vad som är på gång erhålls.

Under 2015 har FoU-enheten haft två fokusområden: professionen samt lokal uppföljning mer generellt och öppna jämförelser mer specifikt. Det första fokusområdet professionen har inriktats mot att via fokusgruppsintervjuer med socialsekreterare i kommunerna försöka fånga professionens röst utifrån frågor som ”Vad är socialt arbete? ”Vilken innebörd lägger ni i ett bra möte?”, ”När känner ni er nöjda med arbetet?”. Det är viktigt att förmedla professionens kunskap och erfarenheter på ett seriöst sätt då exempelvis massmedia mestadels lyfter fram verksamhetsområdets och socialarbetarprofessionens tillkortakommanden. Fokusgruppsintervjuerna kommer att sammanställas till en FoU-rapport vilken beräknas bli klar under hösten 2015. FoU-dagen (i november) har också samma ansats, det vill säga att diskutera och problematisera professionen utifrån olika utgångspunkter som brukarnas perspektiv, professionens perspektiv samt byråkratins perspektiv.

Lokal uppföljning har varit en prioriterad fråga under de senaste åren, således inte bara under 2015. Frågan kommer även framgent att vara en viktig del av verksamheten. Arbetet med att utveckla lokala/regionala system för uppföljning tar tid och är ett mödosamt arbete som måste ske i samverkan mellan såväl FoU-enheten som kommunernas avdelningar och andra aktiva aktörer. Under 2014 och 2015 har ett samarbete kring uppföljningsfrågor skett både lokalt, regionalt och nationellt. Detta är något som kommer att fortsätta även under 2016 då FoU-enheten bland annat är inblandad i utvecklingen av UBU-F(Uppföljning barn och unga, familjehem). I sammanhanget vad gäller uppföljning kommer även arbetet med ASI vara en prioriterad fråga. Nordvästkommunerna har sedan 2006 använt ASI inom missbruksvården. Idag finns kunskap, en infrastruktur samt avidentifierade ASI-data. Om ASI används på ett optimalt sätt kan det fylla flera funktioner för kommunerna. Om det används systematiskt i det dagliga klientarbetet är det dels ett utredningsverktyg men också ett verktyg för systematisk uppföljning av enskilda klienter. Förutsatt att det används på ett likvärdigt sätt av praktikerna samlar de samtidigt in ett datamaterial som täcker hela den klientgrupp de arbetar med. Denna typ av aggregerad dat på gruppnivå kan bli en viktig utgångspunkt i verksamhetsutveckling och för att göra jämförelser mellan kommuner.

Under 2015 har uppföljningssamordningsuppdraget till delar ändrat karaktär och fått ett tydligare fokus. FoU-Nordvästs styrgrupp gav 2014 FoU-enheten i uppdrag att bereda frågan om Öppna jämförelser. FoU-enheten har utvecklat ett förslag på strategi för att hantera frågan och detta förslag har godkänts av styrgruppen. Detta arbete kommer att ta stora delar av FoU-enhetens resurser i anspråk. Med det upplägg som diskuteras idag kommer det att innebära att FoU-enheten arbetar närmare och i mer direkt kontakt med verksamheterna i kommunerna. Under 2015 har FoU-enheten arbetat i enlighet med strategin. Arbetsmodellen kommer att ses över och ansvarsfördelningen mellan FoU-enheten och nordvästkommunerna kommer att tydliggöras. Arbetet med Öppna jämförelser är även för 2016 en prioriterad fråga

Effektivitets- och kvalitetsfrågor är något som har blivit alltmer centralt för socialtjänsten och därmed också uppvisande av resultat. Vi bedömer att evidensdebatten alltmer lutar åt lokalt utvunnen kunskap och praktiken som kunskapsproducent. Behovet av samverkan mellan kommuner och län blir större. Förutsättningar i form av IT-stöd måste utvecklas för att svara mot denna utveckling.

Regionala och nationella aktörer såsom exempelvis SKL och Socialstyrelsen styr på olika sätt kommunernas utveckling genom exempelvis riktlinjer, handlingsplaner och nya föreskrifter. Detta är inte minst tydligt inom området barn, unga och familj. Detta påverkar i hög grad även FoU-enhetens arbete som genom uppdrag antingen direkt från SKL (genom de s.k. utvecklingsledarna) eller från socialchefsgruppen blir involverade i utvecklingsarbetet. I nordvästkommunerna har också märkts en tydligare strävan till samordning och en

förhoppning om synergieffekter genom gemensamma satsningar och i samband med det uppdrag till FoU-enheten.

4. Organisation

FoU-enheten styrs dels av en politisk styrgrupp dels av en styrgrupp bestående av förvaltningsrepresentanter. Styrgrupperna är gemensamma för nordvästkommunernas gemensamma verksamheter. Den politiska styr-gruppen består av förtroendevalda ledamöter för de åtta kommunerna. Gruppens uppgift är att bereda och återföra strategiska frågeställningar inför beslut i respektive kommun. Vidare fattar gruppen beslut om budget, verksamhetsplan och årsredovisning. Gruppen sammanträder tre gånger per år.

Förvaltningsstyrgruppen består av de 8 kommunernas socialchefer eller motsvarande. Denna grupp ansvarar för den operativa driften av verksamheten och sammanträder minst sex gånger per år enligt gällande avtal. FoU-enhetens huvudsakliga kontaktyta till kommunerna är FoU-rådet som består av en representant för varje kommun, oftast en utvecklingsledare. I FoU-rådet diskuteras idéer om FoU-enhetens inriktning och arbete. FoU-enheten har under det gångna året arbetat närmare verksamheterna genom arbetet med Öppna jämförelser.

FoU-enhetens personalstyrka för 2016 är 4,45 tjänst. Detta är vad som ryms inom ordinarie budget. Under 2015 har personalstyrkan varit större främst p.g.a. externa medel. Detta har medfört att vi haft möjlighet organisera arbetet utifrån två huvudområden: barn och unga samt vuxna, vilket varit konstruktivt. Detta har möjliggjort för personalen att utveckla sin kompetens inom respektive område vilket i sin tur kommit kommunerna till del i form av kunskapspridning och samverkan på olika sätt. Det har också möjliggjort för FoU-enheten att ha ett tydligare interaktivt perspektiv i förhållande till kommunernas personal. Utvecklingen, bl.a. nationellt, har lett till att kraven på ”expertkunskaper” blir allt högre och utan en viss grad av specialisering blir verksamheten svår att driva på ett optimalt sätt. Denna indelning är i skrivande stund tveksamt om vi kan vidmakthålla under 2016 då vår personalstyrka kommer att reduceras betydligt. Hur denna situation skall hanteras och vad som skall prioriteras blir en diskussion inför 2016.

5. Syfte med verksamheten

FoU-enhetens syfte och uppdrag fastslås i avtalet från 2013. Dessa omformuleras här i beskrivning av FoU-enhetens kärnverksamheter eller mål och delmål.

Som ett övergripande mål skall FoU-enheten:

Vara ett stöd för kommunerna i arbetet med att utveckla en kunskapsbaserad praktik utifrån forskning, brukarnas erfarenheter och den erfarenhetsbaserade praktiken.

Detta uppnås genom att

- vara i ständig dialog med kommunernas verksamheter i syfte att fånga upp relevanta och aktuella frågor. Denna dialog har förstärks under 2015 i samband med arbetet med Öppna jämförelser.
- tillsammans med kommunerna arbeta med dessa som utgångspunkt i det som är FoU-enhetens främsta kompetensområde nämligen vetenskaplig kunskap

- ge möjlighet till praktiker att fördjupat arbeta med relevanta frågeställningar genom s.k. praktikerprojekt. Det är dock inte helt klart om det finns medel i budgeten till detta under 2016.
- initiera seminarier/föreläsningar för dialog och kunskapsspridning
- delta i och vid behov initiera nätverk
- sprida kunskap genom att exempelvis delta i FoU-caféer, utge ett Nyhetsbrev, ha en hemsida, anordna workshop.

Delmål 1:

Omvärldsbevakning.

Detta uppnås genom att:

- bevaka aktuell forskning inom det sociala området med fokus på FoU:s profilområden (se nedan)
- hålla sig uppdaterad/delta i den offentliga diskussionen kring sociala frågor
- delta alternativt medverka i forskarkonferenser
- delge kommuner och den egna enheten erfarenheter och kunskaper bl.a. genom Nyhetsbrev
- anordna en FoU-dag med inriktning på aktuell forskning
- studieresor för att studera verksamheter med anknytning till enhetens profilområden.

Delmål 2:

Stå för en vetenskaplig teoretisk kunskap och med den som grund i samverkan med praktiker sammanställa och analysera olika resultat.

Detta uppnås genom att:

- i samverkan med kommunerna sammanställa och tolka olika resultat utifrån ett interaktivt perspektiv
- i samverkan med kommunerna arbeta med lokal uppföljning av verksamheterna och där vara ett stöd i hela uppföljningsprocessen vilket bland annat innebär att bistå med fördjupad kunskap
- i samverkan med kommunerna arbeta med Öppna jämförelser och där vara ett stöd i analysprocessen
- handleda praktikerprojekt.

Delmål 3:

Främja och arbeta i samverkan med myndigheter, andra FoU-miljöer och högskola/universitet

Detta uppnås genom:

- gemensamma forskningsprojekt
- planering och deltagande i kurser tillsammans med olika universitet och högskolor exempelvis socialhögskolan i Stockholm
- initiera dialog och samarbete mellan kommuner och högskolor

- planering av utvecklings-, forsknings- och utbildningsaktiviteter tillsammans andra FoU-enheter, både kommunala och landstingsägda
- dialog och deltagande i olika implementeringsaktiviteter tillsammans med exempelvis KSL, SKL och Socialstyrelsen.

Delmål 4:

Stå för ett kritiskt reflekterande förhållningssätt i relation till de ”strömningar” som påverkar socialt arbete.

Detta uppnås genom att:

- i samverkan med kommunerna lyfta fram förekomsten av ”översättningsproblem” vad gäller genomförande av evidensbaserade modeller i praktiken.
- tillsammans med kommunerna kritiskt granska implementeringen och användandet av manualbaserade utrednings- och bedömningsinstrument samt manualbaserade behandlingsmetoder.

6. Verksamhetens profilområden

FoU-enheten har under flera år haft en betydligt större personalgrupp än vad som möjliggörs inom budget. Under dessa år har enheten samlat på sig en hel del kunskap, oftast lokalt producerad i interaktion med kommunernas anställda. Då vi nu kommer att få begränsade resurser kommer vi inte att ha samma möjlighet att producera ”ny” kunskap. Avsikten är därför istället att försöka samla ihop den kunskap vi har. Vi planerar att sammanställa den kunskap vi har kring brukarnas röster om socialtjänsten utifrån de rapporter som producerats av FoU-enheten under de senaste åren och till detta även foga annan forskning som belyser detta. Vi hoppas genom detta kunna ge svar på vad brukarnas uppfattning om det arbete som bedrivs i kommunerna är. Vilka slutsatser och lärdomar kan vi dra av detta? Vi avser att göra analyserna i nära samarbete med socialarbetarna i kommunerna. Detta blir FoU-enhetens ena profilområde 2016.

Det andra profilområdet rör lokal uppföljning. Detta område blir allt aktuellare och också en nödvändig förutsättning för kommunernas utveckling. Arbetet innehåller flera delar. Under 2014 fick FoU-enheten i uppdrag att rikta uppföljningssamordningstjänsten mot ett arbete med Öppna jämförelser. FoU-enheten skisserade på ett förslag på strategi som FoU:s styrgrupp fattade beslut om i februari 2015. Arbetet kommer att fortsätta och att utvecklas och förhoppningsvis finna sina former under 2016. FoU-enheten kommer också under 2016 att intensifiera arbetet med UBU och ASI. Instrumenten som vänder sig till skilda målgrupper inrymmer möjligheter att utvinna lokal kunskap och aggregerade data på gruppnivå som kan användas i den lokala verksamhetsutvecklingen samt för jämförelser. Det finns även möjligheter med uppföljning på individnivå.

Avslutningsvis finns på planeringsstadiet att stödja kommunerna i arbetet med att ta fram data ur de system som finns inom kommunerna. Det är möjligt att utvinna lokala data för att få enhetlig kunskap om exempelvis de klientgrupper som vänder sig till socialtjänsten. Sådana data kan användas om underlag för diskussioner om verksamheternas inriktning. Arbetar vi på rätt sätt? Vad kan göras annorlunda? Den slutliga utformningen av arbetet fastställs under våren i FoU-rådet.

FoU-enhetens profilområden blir således under 2016 att ytterligare föra fram och tydliggöra brukarnas röster utifrån befintlig, lokalt producerad kunskap samt att fördjupa arbetet med den lokala uppföljningen.

Lisbeth Eriksson